

Deborah Davis

ANDY WARHOLS ROADTRIP

Van New York tot L.A., de reis die zijn ideeën en kunst
radicaal veranderde

Uit het Engels vertaald door
Annemie de Vries en Ineke van den Elskamp

MEULENHOF

ISBN 978-90-290-9118-3

ISBN 978-94-023-0577-7 (e-boek)

NUR 640

Oorspronkelijke titel: *The Trip – Andy Warhol's Plastic Fantastic Cross-Country Adventure*

Oorspronkelijke uitgever: Atria Books, an imprint of Simon & Schuster, Inc.

Vertaling: Annemie de Vries en Ineke van den Elskamp

Omslagontwerp: Keenan en Zeno, Amsterdam

Omslagfoto's: © Hervé Gloaguen/Getty Images (Andy Warhol) en © John Burcham/Getty Images (billboard)

Auteursfoto: © Timothy Greenfield-Sanders

Vormgeving binnenwerk: Zeno, Amsterdam

© 2015 Deborah Davis

Nederlandstalige uitgave © 2016 Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

De uitgever heeft ernaar gestreefd de fotorechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen contact opnemen met Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam.

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor mijn familie

*Soms blijken de kleine momenten die je op het moment zelf
onbelangrijk vindt, een hele periode in je leven te bepalen.*

— ANDY WARHOL

Inhoud

Inleiding	ii
Proloog	17
Deel 1: Voorbereiding	21
Deel 2: Op weg	109
Deel 3: Klaar – af!	249
Dankwoord	283
Noten	285
Bibliografie	294
Fotoverantwoording	301
Register	303

Inleiding

24 september 2012

Ik ben altijd gefascineerd geweest door Andy Warhol, de kunstenaar, filmmaker, schrijver, aforist, mediapersoonlijkheid, trendsetter en visionair, die nog steeds een van de meest duurzame talenten van de twintigste eeuw is en op de een of andere manier ook een van de populairste van de eenentwintigste eeuw. Andy zou het zelf amusant hebben gevonden – maar waarschijnlijk helemaal niet verrassend – dat schilderijen zoals zijn controversiële Campbell's soepblikken, die critici in 1963 aanzagen voor een grap, nu honderden miljoenen dollar opbrengen; dat er een heel museum aan zijn leven en werk is gewijd; dat er altijd wel ergens op de wereld een Warholtentoonstelling is; dat zijn tegencultuurfilms de basis hebben gelegd voor de gevestigde miljardenindustrie die we tegenwoordig de onafhankelijke film noemen; dat hij de uitvinder van de 'selfie' wordt genoemd; en dat aanbidders, onder wie kunstenaars en schrijvers, 'Sint Andy' als hun muze zien.

Ik was zo'n aanbidder toen ik op een dag begin jaren tachtig vlak voor Andy zat op een filmevenement in het New Yorkse Museum of Modern Art. Ik vond het geweldig om bij hem in de buurt te zijn, maar was te verlegen om me om te draaien en hem aan te spreken. Later die avond maakte mijn man een opmerking over Andy's pruik, en ik vroeg: 'Welke pruik?' Ik was zo jong en naïef dat ik dacht dat zijn uitbundige zilveren haar écht was. Sindsdien ben

ik beter geïnformeerd geraakt over Warhol en toen ik schrijver werd dacht ik erover om hem tot onderwerp van een boek te maken. Ik moest alleen nog het juiste verhaal vinden.

In *POPism*, Andy's intieme kroniek van zijn belevenissen in de jaren zestig, stuitte ik op een opmerking over een roadtrip die hij in 1963 ondernam, waarbij hij en een paar kompanen dwars door Amerika reisden. Dit avontuur – dat in de meeste Warholbiografieën niet meer dan een voetnoot is – was in feite een cruciaal moment in zijn leven, en het is tegelijkertijd een venster op de enorme veranderingen die zich in die tijd in Amerika voltrokken. Het is een roadtrip die, op die typische jaren zestig-manier, een hoofdtrip wordt; een bedevaart over de snelwegen door het hart van het land, langs Californische stranden, oud Hollywood, nieuw Hollywood, Las Vegas en andere typisch Amerikaanse iconen, en een van pop door-drenkte verkenning van de Amerikaanse cultuur – kunst, literatuur, film, televisie, reclame, muziek, sport, drugs en de nieuwe seksualiteit – allemaal via het filter van Andy Warhols ervaringen.

12

Andy was vijfendertig toen hij voor de eerste keer naar de Westkust ging, maar in bredere zin was zijn reis al bij zijn geboorte begonnen. Zijn ontwikkeling van arm, ziekelijk kind, in 1928 geboren in het Pittsburgh van de crisisjaren, tot de ontluikende kunstenaar en filmmaker die in 1963 met grote snelheid over Route 66 reed, was op zichzelf al een veelbewogen reis.

Tijdens mijn research naar zijn reilen en zeilen realiseerde ik me dat ik, als ik Andy op dit belangrijke moment werkelijk wilde begrijpen, in de auto zou moeten stappen om zelf die trip te gaan maken.

Ik begon met de voorbereiding van het soort roadtrip dat de meeste mensen ondernemen als ze achttien zijn en geen bagage hebben, of juist als ze gepensioneerd zijn en met hun hele hebben en houwen per camper gaan. Ik zou van New York naar New Jersey rijden, via Pennsylvania, Ohio en Indiana en dan de historische Route 66 nemen – de *hipster's highway* – dwars door Missouri, Kansas, Oklahoma, Texas, New Mexico en Arizona, helemaal naar de San-

ta Monica Pier op het meest westelijke puntje van Californië. Mijn man, overtuigd New Yorker, heeft geen rijbewijs, dus hij zou uitsluitend als passagier meegaan. Onder deze omstandigheden schatte ik dat we er een dag of zeven over zouden doen om in Los Angeles te komen. Andy had het in vierehalve dag gedaan, maar hij en zijn reisgenoten beschikten over een voorraadje typisch jaren zestig-drugs om ze gaande te houden. Ik zou vertrekken op 24 september, de datum waarop hij ook was vertrokken.

Aanvankelijk bleef het idee om Andy's reis over te doen nogal abstract voor me, tot ik in een boek met Warhol-memorabilia op een pagina met bonnetjes stuitte. Andy stond bekend om zijn verzamelwoede en hij bewaarde werkelijk alles in kartonnen dozen die hij 'tijdcapsules' noemde. Daarin bleken allerlei dingen te zitten, zoals uitnodigingen voor feestjes, voedsel, afgeknipte nagels en medicijnen. In tijdcapsule nummer 55 had Andy iets opgeslagen wat voor mij een regelrechte schat was: een verzameling bonnetjes van zijn Oost-West-roadtrip.

Elke bon vertelde zijn eigen verhaal. Op een tolgewekwitantie stond tot op de minuut precies hoe laat hij New York City had verlaten. Op een rekening van het Beverly Hills Hotel stonden kosten van roomservice en lijsten met interlokale telefoongesprekken. Er waren bonnen van benzinestations, motels, restaurants, camerawinkels en andere plekken die hij onderweg had aangedaan. Als een broodkruimelspoor leidden ze me naar alle plekken waar Andy was geweest en ze vertelden me bovendien wat hij daar had gedaan. Deze schat aan informatie bracht Andy tot leven en zou mij in staat stellen om echt te zien wat hij ook zag. Nu keek ik er helemaal naar uit om op weg te gaan.

Wat neem je mee op zo'n lange reis, waarvoor je zoveel uren in de auto moet zitten? Muziek, luisterboeken, tijdschriften. Om de juiste sfeer te scheppen en in een authentieke retrostemming te komen, besloot ik dat al het vermaak dat we meenamen uit 1963 moest komen. De beste liedjes van dat jaar waren aanstekelijke popklassiekers – 'Sugar Shack', 'Sukiyaki', 'Sally Go Round the Roses', 'Surf

City', om er een paar te noemen. Het meestbelovende luisterboek was *Lolita* van Nabokov – de film kwam in 1963 uit en ging ook over een roadtrip. Uit de tijdschriften van die tijd koos ik de titels waarvan ik wist dat Andy ze altijd las, van *Photoplay* en *Confidential* tot *Vogue* en *Ladies' Home Journal*.

Op de dag van vertrek, die ochtend van maandag 24 september 2012 waar ik zo naar uit had gekeken, belde het verhuurbedrijf met slecht nieuws. Blijkbaar was de auto die ik twee maanden geleden had geboekt niet beschikbaar, vanwege een onverklaarbaar mankement. Gelukkig had het vertrouwde benzinstation om de hoek nog een huurauto vrij en die stond binnen een uur volgetankt en wel klaar voor vertrek. Net als wij, zo goed en zo kwaad als het ging.

14 Een attente vriend bracht nog een Warhol-overlevingspakket langs, compleet met snacks, Andy-T-shirts en twee platinakleurige pruiken. Die zetten we meteen op, voor een herinneringsfoto, en het eerste wat ons opviel was hoe ongemakkelijk die dingen zaten. Had Andy dat ook gevonden, vroeg ik me af. Waren zijn pruiken ook zo warm en kriebelig geweest? We zeiden familie, vrienden en honden gedag en reden twintig kilometer oostwaarts naar New York City, zodat we onze reis konden beginnen op precies hetzelfde punt als Andy – bij zijn huis op 1342 Lexington Avenue.

Als door een wonder vond ik een parkeerplek recht voor het gebouw. Ik draaide erin, me ten volle bewust van de betekenis van dit moment, toen ik plotseling zag dat de deur van nummer 1342 op een kier stond en dat er bouwvakkers met emmers in en uit liepen. Nieuwsgierig liep ik naar de deur en duwde hem verder open. 'Onbevreesd' is niet direct een woord dat ik voor mezelf zou gebruiken, maar de drang om Andy's huis binnen te gaan was sterker dan mijn angst om me op verboden terrein te begeven.

Binnen liep ik de trap op naar het woongedeelte. Overal lagen beschermende doeken. Het huis werd gerenoveerd en het eerste wat me opviel was dat het er heel anders uitzag dan de donkere, ouderwetse plek die Andy in 1963 zijn thuis noemde. Al snel kreeg de aannemer me in de gaten tussen de menigte bouwvakkers en ik legde

vlug uit dat ik een boek schreef over Andy Warhol. Ik vroeg of ik misschien even rond zou mogen kijken en hij wierp een collega een blik toe van 'alweer zo één'. Hij ging de kamer uit om de huidige eigenaar te bellen met de vraag of die toestemming gaf voor mijn 'bezoek'. Zodra hij was verdwenen begon ik voorzichtig door deuropeningen te gluren.

Opgewonden bedacht ik dat ik nu op de plek stond waar Andy voor het eerst zijn Campbell's soepblikken en CocaColaflesjes had geschilderd. Ik herinnerde me foto's van hem in zijn huis. Op één daarvan zat hij op de trap in de gang in zijn post te bladeren. Op een andere zat hij met zijn moeder, met wie hij samenwoonde, in de keuken beneden te ontbijten. Ik herinnerde me nog een foto waarop elke vierkante centimeter in beslag leek te worden genomen door spullen die hij had verzameld, van een paar Carmen Miranda-plateauschoenen tot een gedraaid beeld van auto-onderdelen, gemaakt door kunstenaar John Chamberlain.

De aannemer kwam terug met het weinig verrassende bericht dat de eigenaar weigerde iemand door de bouwplaats te laten rondlopen die daar niets te maken had. Ik bedankte hem, draaide me om en wilde het huis weer uit gaan toen ik besepte dat ik, al was die rondleiding me dan geweigerd, toch een geweldige kans had gekregen. Dankzij goddelijke interventie in de vorm van een parkeerplaats voor de deur en een renovatie kon ik mijn reis precies op dezelfde manier beginnen als Andy negenendertig jaar geleden aan de zijne was begonnen. Ik bleef even op de overloop staan, liep de trap af, duwde de voordeur open en ging naar de klaarstaande auto, net als Andy.

Proloog

Andy Warhol keek door het raam van zijn huis aan Lexington Avenue naar buiten toen een zwarte Ford Falcon stationcar bij de stoeprand stopte. Hij pakte wat hij ‘onmisbare dingen’ noemde – tientallen tijdschriften, een splinternieuwe Bolex-filmcamera (waarvan hij niet precies wist hoe hij hem moest bedienen) en zijn smoking – kuste zijn moeder gedag, holde de trap af, stapte in de auto en begon aan zijn eerste Amerikaanse roadtrip. Bestemming: Los Angeles, waar de Ferus Gallery van Irving Blum een tentoonstelling bracht met Andy’s schilderijen van Elvis Presley en Elizabeth Taylor.

17

Wie was Andy Warhol op die zonnige septemberdag? Zeker niet de coole, zilverharige sfinx en alomtegenwoordige man van de wereld die hij later zou worden. In de jaren vijftig was hij succesvol illustrator, vooral bekend vanwege zijn speelse tekeningen van schoenen, cherubijntjes en bloemen. Maar in de jaren zestig kwam een heel nieuwe Andy op, een avant-gardekunstenaar die serieus schilderde en overwoog experimentele films te gaan maken. In 1962 was hij met zijn controversiële ‘portret’ van een Campbell’s soepblik in één keer in de voorhoede terechtgekomen van een sensationele nieuwe kunststroming die ‘pop’ werd genoemd. Toch was hij met zijn gescheurde broeken en vuile sportschoenen nog steeds ‘Rag-gedy Andy’ (Voddige Andy), die de meeste mensen ‘charmant en

aardig' vonden, 'gul', 'makkelijk, spontaan, vriendelijk en levendig' – de eeuwige tiener, al was hij toen al vijftendertig, die enthousiast en onstuimig in het leven stond.

Al van jongs af fantaseerde Andy over Hollywood, maar hij had het nooit met eigen ogen gezien. Hij schilderde graag beroemdheden – Liz, Elvis, Marilyn, Marlon, Troy – iconische gezichten die geen achternaam nodig hadden. Nu ging hij westwaarts op bedevaart. Nog spannender dan de tentoonstelling bij de Ferus Gallery was dat zijn nieuwe vriend, acteur en beginnend kunstverzamelaar Dennis Hopper en diens vrouw Brooke Hayward, de mooie dochter van Hollywood-adel (producer Leland Hayward en actrice Margaret Sullavan), een 'filmsterrenparty' voor hem zouden geven als hij in L.A. aankwam. Het feestje met de Hoppers en hun beroemde vrienden zou plaatsvinden op zondag 29 september, en dus had Andy viereuhalf dag de tijd om het continent over te steken.

18

Het tijdschema was krap, dus waarom een roadtrip in dit jet-set-tijdperk? 'Het was een prachtige tijd om dwars door Amerika te rijden,' verklaarde Andy.¹ 'Ik wilde de Verenigde Staten zien.' Inderdaad, hij was nieuwsgierig naar het landschap tussen New York en Los Angeles, maar hij had ook last van vliegangst. Na het in de pers breed uitgemeten vliegtuigongeluk in 1961 waarbij Hollywoodproducent Mike Todd, de toenmalige echtgenoot van Elizabeth Taylor, was omgekomen, had Andy's moeder (met haar vette Oost-Europese accent) gewaarschuwd: 'Ga je de lucht in als hoge ome, dan zal je dood naar beneden komen.' Op de grond blijven leek de veiligste optie, maar er was een probleempje: Andy Warhol kon niet autorijden.

Niet voor één gat te vangen, schakelde hij drie vrienden in, van wie twee met rijbewijs, om met hem mee te gaan op zijn tocht door het land: Wynn Chamberlain, een beminnelijke kunstenaar wiens voornaamste pluspunt was dat hij die zo belangrijke Ford stationcar had; Taylor Mead, een kwajongensachtige acteur die bezig was naam te maken in de opwindende wereld van de undergroundfilm; en Gerard Malanga, Andy's knappe nieuwe studioassistent, een student die graag dichter wilde worden.

Gewapend met een Carte Blanche-creditcard gingen Andy en zijn bonte gezelschap op weg naar Hollywood. Wynn en Taylor, die zouden rijden, zaten voorin zodat ze elkaar konden afwisselen achter het stuur, terwijl Gerard bij Andy achterin zat. 'Dit wordt leuk,' dacht Andy terwijl hij achteroverleunde op de ruime achterbank en naar de harde muziek uit de radio luisterde. Met de skyline van Manhattan in de achteruitkijkspiegel en de open weg voor zich, begon hij optimistisch aan een reis die hem door eenentwintig staten zou voeren – en door wie weet hoeveel geestelijke staten.